

Dit is de 2^e lezing uit de serie en misschien zijn er al mensen die vragen hebben n.a.v. 2 weken geleden. Is Jesjoea de Messias? Ik ga dat benaderen vanuit de Hebreeuwse/Joodse achtergrond. Je komt dan op een terugblik op je eigen leven. Het was omstreeks het begin van mijn studietijd, dat ik de Bijbelvertaling ontdekte van Martin Buber en Rozensweig. Twee Joden die de Tenach vertaald hebben en dan meegenomen wordt richting die aloude woorden. En dan Frans Breukelman, die terugging naar het boek Genesis, die daar 40 jaar mee bezig was en ook André Nehér. Ik vond van hem een verwijzing met de titel 'l'exile de la paroll' d.w.z., 'de ballingschap van het woord. En nog een boek dat ik uiteindelijk heb gekopieerd over Joden die teruggingen naar hun oorsprong. Hierna, de samenkomsten in Alphen aan de Rijn, opgericht door Rebecca de Graaf. Vanavond ga ik het onderwerp ook bekijken vanuit een paar schrijvers, wat een mens blijft altijd leren (Lernen). Een van mijn bronnen is David Baron een Jood uit Rusland die in een Orthodox Joods gezin opgroeit en dan Jesjoea als Messias leert kennen. Dan in Engeland woont, het ene boek na het andere schrijft om met name zijn Joodse volksgenoten te vertellen over Christ in the Old Testament. Een andere bron is Gershom Sjolem, die prachtig geschreven heeft over het Messianisme in het Joodse denken. En dan nog een andere bron, die van een Duitse Theoloog Filosoof; Fridric Wilhelm Markward, geboren in Duitsland in hetzelfde jaar dat Eli Wiesel geboren werd. Een boek van hem heet 'bij de slip van Zijn kled'. Hij had een oerervaring op zijn 21^e toen hij voor het eerst in Nederland kwam, in Amsterdam. Hij zat met iemand samen in de tram en hoorde hem Duits praten. Die persoon werd heel kwaad. Logisch het was 1949, dus net na de oorlog. Zijn 2^e oerervaring was dat hij in Leiden logeerde bij een Joods gezin, de familie Rozenmond. Hierna gaat hij studeren, op ontdekkingsstocht. Hij heeft vooral veel geleerd in Amsterdam vanwege haar kostbare traditie. Daar was oudtestamenticus M.A.Beek. Deze man begon in 1946 als de opvolger van Juda Leon Palanche die een magistrale rede hield over het oudtestamentische verhaal en van wie gezegd wordt dat hij de hele Hebreeuwse Bijbel uit zijn hoofd kende. M.A Beek wordt zijn opvolger en zijn dochter Leny schrijft over haar vader 'die verbinding met het Jodendom, is voor vader het meest typerend. In geen faculteit is zoveel aandacht gegeven aan de wet, profeten en de Joodse geschriften, als in Amsterdam. Vooral vanwege de schokkende gebeurtenissen in Duitsland in 1933-34. En toen hadden ze gevraagd 'wilt u het gedeelte schrijven over het Judaïsme? Buber had het stuk geschreven over de geschiedenis van Israël. Toen was er iemand die zei 'had dat stuk over het Judaïsme, niet geschreven moeten worden door een Jood', waarop Buber zei 'Beek mag het doen en dat zegt genoeg. M.A. Beek was ook bevriend met Presser. Een bijzondere avond was een bijeenkomst op een avond in Krasnapolsky in 1947, over de terggave van Joodse pleegkinderen, aan de Joodse gemeenschap. Aan alle sprekers was gevraagd zich terug te trekken maar de dochter van M.A. Beek, had gezegd zich daar niets van aan te trekken en zij pleitte bewogen voor teruggave. Markward heeft een bijzonder stuk geschreven met als titel 'waarom ik G'd zegen via Jezus'. En hoe ga je nu spreken en denken over Christus, als theoloog na Auschwitz. Hij is geboren in 1928 en overleden in 2002 tijdens een wandeling overleden bij zijn huis. En zo wordt gezegd in de rede vooraf (aan zijn begrafenis), heel merkwaardig 'hij is geboren op een Zondag en overleden op een Sabbat.

Dit is een persoonlijke benadering (vervolgd Klaas). Hoe kom je in dit onderwerp (titel stuk). Er zijn natuurlijk allerlei argumenten. Ik vond in een bibliotheek in Leiden een boek waarin twee schrijvers uit Oxford, wat Joodse schrijvers in de loop van de eeuwen geschreven hebben over Jes.53. In de middeleeuwen en daarna, Joodse auteurs, hoe zie ik nu Jes.53, en waarom hebben de christenen geen gelijk. Rabbijn Michael Brown heeft een boek geschreven met 150 antwoorden van Joodse zijde op vragen waarom Jesjoea niet de Messias kan zijn.

Hij geeft daarop 150 antwoorden. Er zijn argumenten voor en tegen. En toen kwam ik op een punt en dat vond ik bij een Joodse denker 'G'd gaat tot het uiterste'. G'd is de Alef, de één en Dan gaat het vanuit Hem naar de Beet (Beth) de twee. En dan naar de Gimmel, de drie die staat voor Galoet = vormwording. Maar hoe kom je nu weer terug bij de Alef, dat alles weer één wordt. Nou, G'd gaat tot het uiterste. Zomaar even een voorbeeld. Kijk naar de geschiedenis van Genesis 22. Een van de meest magistrale teksten uit de hele Tenach en vooral uit het boek Genesis. Abraham, de gestalte van de vader, vader van de gelovigen. Abraham gaat op weg met zijn zoon Jitzchak (Izak), neem dat uw zoon, je enige die je liefhebt en breng hem naar een van de bergen van Moria die Ik je zal laten zien. Letterlijk staat er **niet** 'offer hem tot een brandoffer' maar 'doe hem opgaan als een opgangsgave'. En dan dat wonderlijke; Abraham staat morgens vroeg op. Typerend voor hem, want bij hem hoort het ochtendgebed en dan gaat hij op weg. Maar die aangrijpende zin die twee keer voorkomt als omlijsting van dat enige gesprek 'en zo gingen die beiden tezamen. Dat is nu de G'd van Israël, Abraham ga je tot het uiterste? En Abraham zegt 'ja ik zal gaan'. De omlijsting van dat ene gesprek daar vraagt; 'waar is het lam van de opgangsgave? En Abraham antwoordt 'en G'd zal voorzien'. Letterlijk staat er G'd ziet het lam voor zich, en Abraham gaat omdat G'd ziet. G'd gaat tot het uiterste ter wille van Zijn mensen. En ik denk wel eens wat moeten de Goyim gedacht hebben. Als ze dat hebben gezien, dat ze gedacht hebben hé daar gaat een vader en een zoon. Wat zou dat nu wezen? En toen keken die Goyim elkaar aan en de een zei tegen de ander 'snap jij er iets van? Daar gaan een vader en een zoon, die twee, waar is het lam en dan G'd ziet het lam voor zich. Dat is in wezen de hele geschiedenis van G'd met de mensen, zij gingen beiden tezamen. En die twee die gaan daar met het oog op de Goyim want die kunnen die weg niet gaan. Zo gaat Israël een weg voor de Goyim. Zo gaan de vader en de zoon voor de volkeren.

Nu kom ik op een heel persoonlijk punt. Dit is voor mij het modelverhaal 'zo is G'd'. Vader en zoon en dat is geen dogmatiek maar herkenning. Dat is wat Zach.6:13 zegt; raad des vredes. Want zoals G'd dat ziet. Die vader en die zoon die gaan zo is Hijzelf ook. En dan zegt Spreuken 8 Daar is G'ds wijsheid en Ik was bij de Vader voor alle eeuwen. Er was nog geen tijd en er waren nog geen afgronden en de zee was er nog niet en de planeten en de sterren niet. En dan staat er in Spreuken 8 vers 23 Ik ben van eeuwigheid af (geweven of gezalft geweest). Dan zegt de eeuwige Christus. En dan zegt de wijsheid 'Ik was bij de Vader als in Spreuken 8:30 (troetelkind of voedsteling) Vanuit de Joodse traditie wordt ook vertaald als 'bouwmeester'. Ik was als bouwmeester bij Hem. En dan zegt de Vader, 'we gaan scheppen', dan zegt de Zoon 'dat is mooi, dat gaan we doen'. En dan zegt de vader 'we gaan planeten scheppen en sterren en melkwegstelsels en dat grote ganse heelal, en de Zoon is dan als de bouwmeester. Dan zegt de Vader 'laat ons mensen maken'. Dat gaan we doen zegt de Zoon, maar de Vader zegt, 'als het nou misgaat met die mens, wat dan? Dan zegt de Zoon, 'dan zal ik ze terghalen'. Maar weet je wat dat gaat kosten? Ja dat besef ik, dat heb ik ervoor over, Ik zal ze terughalen. Zo gingen zij beiden tezamen. Dan is het in de eeuwigheid bedacht en in de tijd volbracht. En dan staat er een kruis in het midden van de wereldgeschiedenis en dan is daar een Messiach die zich laat kruisigen. En die zegt 'weet je waarom ik dit doe? Dat was al afgesproken, dat was de raad des vredes. Dat is het basisprincipe van heel de geschiedenis, dat ze het samen eens zijn. Dan zegt Markward heel mooi, dat vond ik toch wel heel bijzonder 'dat Zoon van G'd'. In de Tenach in Ex. 4:22, dan zegt Adonai 'Israël in Mijn eerstgeboren Zoon. In Jer.31:20 staat zo mooi 'Efraïm is Mijn lieveling', Ik moet steeds meer aan hem denken, Ik kan hem maar niet vergeten. Daar staat 'verlustiging' hetzelfde woord als in spreuken 8: 30 staat. G'd zegt dat is Mijn lievelingskind. En dan kom je in de Evangelieën En dan staat er steeds 'Jesjoea, Zoon van G'd -Ben Elohim. Je moet de Bijbel met je gevoel lezen. Markward nodigt ons ook uit in het gesprek of juist in het afwezige gesprek met de

rabbijnen. Maar hij zei 'hoe kwamen ze daar nu bij? Je moet er eens op letten dat in de Evangeliën, daar worden telkens vragen gesteld. Jesjoea doet iets, en dan staat er 'wie is toch deze'? Of wat is dat voor een woord? Markward geeft ook steeds daarbij de Hebreeuwse tekst. Ze stellen dus vragen en dat is in wezen oer joods. En weet je waar nu juist de vraag komt, de belijdenis 'Hij is de Christus', dan zitten ze in Galilea. Math.16. Ze zijn dan helemaal in het Noorden, in het randgebied van het land van Israël, je bent dan al bijna in het Syrische gebied. Dat stond toen al heel vroeg onder heidense overheersing. Dat noemden ze dan ook 'het Galilea van de heidenen'. Daar stelt Jesjoea de vraag 'wie zeggen de mensen dat Ik ben'? Er worden veel mogelijkheden genoemd en dat zegt Hij 'wie zegt gij dat Ik ben'? Zij reageren 'Gij zijt de Christus, de Messias', de Zoon van de G'd die leeft. Tegen de achtergrond van Jes.8:23 "er zal een landstreek zijn het Galilea van de heidenen" en dan komt de overstap naar Jes.9:1 'een volk dat in duisternis wandelt ziet een groot licht. Het is dus niet een toevallige gebeurtenis. Want zegt Markward, de titel 'Christus' is in wezen een aanduiding van wat Hij wil zijn en wil doen, n.l. 'dienen'. Want de gezalfde is degene die er is voor de ander. Dat is de Koning die gezalfd wordt om het volk te dienen, dus de priester. Die gezalfd wordt om dienst te doen. En dan juist in dat donkere Noorden, daar komen die titels tevoorschijn. Zodat ze telkens weer zeggen 'wie is deze', want Markward haalt hier dan Marc.5 aan, dat Jesjoea in het land der Gadarenen is. Dan is daar een man, waar niemand wat mee beginnen kon. Volgens de vertaling van David Flusser staat er 'die man vertoefde daar als gast te midden van de spelonken, van de graven. Ze hadden geprobeerd hem een beetje te temmen met kettingen aan hem te hangen. En ze hadden van alles geprobeerd, en toen dachten ze, met die man is niets te beginnen. Maar zodra die man Jesjoea van verre ziet aankomen, dan rent hij naar Hem toe. De man waar geen land mee te bezeilen was, rende naar Jesjoea. Dan denk je toch, wat voor een aantrekkingskracht had Hij, voor mensen die nergens terecht konden die overal buiten vielen. En die man zegt 'wat hebt U met mij en wat heb ik met U? Nou, dat wordt de dag van zijn leven. Maar alleen al dat ene beeld, dat zou je willen vastleggen voor je oog. Dat je die man daar ziet rennen naar Hem. Dat was het geheim van Jesjoea. Zozeer was Hij Christus zozeer Messias. Die man is niet meer de houden, hij weet zelf ook niet hoe het komt, dat had hij bij een ander nooit, maar nu ren ik als een kind naar Hem toe. Maar dan zegt Markward 'weet je wat er nu gebeurd is'. Het christendom ontstaat En dan krijg je de kerk, en dan Constantijn de Grote en al die ontwikkelingen. Weet je wat hier gebeurd is? Vanuit de Joodse wereld waren er steeds die vragen 'wie is deze, wat voor 'n woord is dit. En dan gaan ze het vastleggen. Omstreeks de 2^e 3^e eeuw, dan zijn er geen vragen meer, maar dan is er een antwoord. Je moet geloven in Jezus, Hij is het. Dan heb je dus een antwoord zonder vragen en dan haken de Joden af, die denken hier is niets meer aan te beleven. Dus eerst waren er vragen en dan krijg je een antwoord zonder vragen. Dan krijg je zo'n folder 'Jezus is het antwoord' alleen wat is dan de vraag? Weet je wat nu het punt is? Die Goyim die komen uit een heel andere wereld (Efez.2) Daar zegt Paulus tot de gemeente van Efeze en Colosse 'eertijds was u zonder G'd, zonder hoop, in deze wereld verduisterde uw verstand. Nou in die toestand waren ze. Vervreemd buiten het burgerrecht van Israël. Dus die mensen zitten daar als niet burgers, als leven in de duisternis en geen G'd. Die kijken daarna en denken 'wij staan dus buiten, maar wie is er dan binnen? En dan komen ze op het punt dat ze zeggen 'er is er dus eentje en die is binnen', dat is Jezus die is binnen bij G'd. Er is dus van binnen die pijn van het buiten zijn. In 1888, was er een dispuut, tussen twee Duitse theologen. Adolf van Harnak en Johan Gutchik. En Johan Gutchik zei in dat dispuut, 'zonder Christus was ik atheïst geweest'. Daarmee haalt hij in wezen Efez.2 aan 'mensen zonder G'd'. Dus die Efeziërs en Colossen en wat er nog meer was die dachten, wij zijn allemaal outsiders. Het gaat dus in wezen om de kernvraag 'wie is de insider'? Markward zegt dan 'wie zijn wij dan eigenlijk, de christenen uit de heidenen? En dan zegt hij 'als ik daar nu een antwoord op moet geven dan denk ik in wezen aan de uittocht uit Egypte. Dan zie ik daar

het volk Israël uit het diensthuis gaan, en er was ook veel gemengd volk dat meetrok en dat zijn wij. Hij zegt dat als ik mijzelf moet indelen dan zal het daar zijn. En daarmee kom ik dan weer terug op het punt 'Zoon van G'd'. Markward zegt dan; er zijn van die speciale verhalen hoe Jesjoea kwam aan de naam Christus. Je moet er ook op letten dat Jesjoea er helemaal niet op uit was om Koning te worden. Het is zelfs een sleutelwoord bij Mattheus. Dar staat regelmatig 'en Hij week uit'. Breukelman zegt het ook 'zodra de mensen komen om Hem Koning te maken wijkt Hij uit in de stilte of in de woestijn. Maar in wezen gaat het dus als je het hebt over Zoon van G'd, over de innerlijke verhouding tussen Vader en Zoon. Het gaat niet om een formule, maar om een relatie van hart tot hart. Jesjoea heeft G'd verinnerlijkt. Niet alleen in Galilea, maar ook tussen hemel en aarde in tijd en ruimte. G'd had Jezus allang in Zijn hart gesloten, in die volledige wederkerigheid, in die verbondsrelatie. Dan is er dus in wezen een parallelle ontwikkeling in het Jodendom en het christendom. Het Jodendom met een Talmoed en het christendom met de Messias. Er was een Joodse geleerde Rafaël Juda Zwi Werblowsky geboren in 1924 overleden in 2015 en opgegroeid in Duitsland, Via allerlei omwegen en omzwervingen, op 7 januari 1980 mag deze Werblowsky een lezing houden voor de kerkelijke synode van Rijnland. Dan zegt hij 'wat voor de christenen Christus is' is voor de Joden de Tora. Dat loopt dus in wezen parallel, je kunt zeggen Jesjoea is de Tora. Hij is het woord en Hij is de Tora. Dan gaat het om de relatie Vader en Zoon die gefundeerd is in het innerlijk van G'd. Nu kom ik op nog een heel belangrijk punt.

Ik ga nog proberen wat te zeggen over puntjes die de vorige keer aan de orde gekomen zijn. Een terreinverkenning. Er wordt soms gezegd, 'het nieuwe testament is antisemitisch'. Het gaat in wezen om intern Joodse discussies. Als wij sommige dingen zouden zeggen als heidenen, dan zeg ik 'je moet je mond houden'. Aan het einde van Hand.28 wordt een Grieks woord gebruikt dat zoeken betekent wat ze vertalen met redetwisten. Als je het terugvertaald is het Darash, Midrasj, Droosje. In Mark.8 staat dat de Farizeeën gingen redetwisten, maar er staat letterlijk 'samen zoeken'. Ze deden niet anders. Het was altijd met de Joodse geleerden en de Rabbijnen 'samen zoeken'. Dus als je dat vertaald met redetwisten dan heb je het in wezen al ingekleurd. Natuurlijk zijn er wel felle disputen, want ze zeiden in het Johannes Evangelie 'Jesjoea heeft een duivel'. Omgekeerd zegt Jesjoea wel eens 'gij hebt de Diabolos tot vader', maar dan moet je dat goed vertalen. Diabolos is de uiteen werper. Het is degene die alles in het honderd gooit, die chaos maakt. Ze waren in die tijd nogal resoluut, ze zeiden ook tegen Jesjoea 'U bent een Samaritaan'. Het was blijkbaar een gangbare manier om met elkaar in gesprek te zijn.

Hebr. 9;22. 'Zonder bloedstorting geen vergeving'. Dan wordt er van Rabbijnse zijde gezegd; ze keren de tekst van Lev.17;11 precies om. De vraag is 'is dat zo'? Zonder bloedstorting, dat is een heel bijzonder woord en dat komt maar één keer voor in het B'rit Chadasja. Het betekent letterlijk 'het bloed uitgieten'. Dus zonder het uitgieten van het bloed'. Het woord vergeving is een heel breed woord dat loslating, vrijlaten, wat kan zitten in de zin van Jom Kippoer of in het Jubeljaar. Je wordt losgelaten, zonder het uitgieten van het bloed is er geen loslating. Nu komt dat bij de rabbijnen ook wel voor. Ik vond een tekst in de Talmoed waar dit ook gezegd wordt. Babylonische Talmoed Joma 5a 'verzoening wordt alleen gewonnen door het vergieten van het bloed'. Wat is dat dan, dat uitgieten van het bloed. In het bloed zit het leven en de ziel. En dat is weer 'G'd gaat tot het uiterste'. Als G'd nu die mens weer terug wil halen, dan wordt dat leven, de ziel uitgegoten. Dan gaat G'd de ballingschap in. Dat is in wezen hetzelfde als de Sjechina de ballingschap ingaat om daar te zijn waar de bannelingen waren. Offers, zoals in Leviticus gaan van G'd uit. Leviticus begint met Wajikra 'en Hij riep'. Heidenoffers gaan van de mens uit. Offer dat is Korban en dat betekent eigenlijk toenadering. Het is niet zo 'ik wil wat aan G'd geven, want Hij wil zo graag

wat hebben. Nee het is andersom. G'd zegt ik wil toenadering. En iemand zei 'en dan zijn daar die dieren, die geven de toewijding waar de mensen niet aan toe komen. In Hebreeën staat ook dat Jesjoea Zichzelf heeft aangeboden, toegewijd. Hij geeft zich tot het uiterste. Hij geeft liefde tot het einde en giet Hij zijn leven uit in (Jes.53:12) *Hij heeft Zijn ziel uitgegoten in de dood*. Of, Hij heeft zichzelf uitgegoten in de ballingschap. Hij is het licht dat zichzelf uitgiet in de nacht. Zal ik nog verder afdalen voor jou, zelfs tot in die afgrond, waar niemand afdaalt. Nou dan doe ik dat wel. Het uitgieten van het bloed is het uitgieten van zijn ziel, in de diepste nacht en in de buitenste duisternis om te zijn waar de mensen zijn. Dat is dus niet een systeem van offers, dan is het toch het principe van de innerlijkheid. G'd zegt 'Ik wil ze erbij hebben' dat al die mensen die geen heg of steg weten, dat die insider worden. Daarom is het laatste vers van de Bergrede in Math.5;48 zo mooi zegt; Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse vader. Volmaakt is die volmaakte cirkel die niemand buitensluit. In Hebr.10, dan zegt de Messias met een verwijzing naar Ps.40 'Brandoffers en zondoffers hebt Gij niet gewild, zie hier ben Ik om Uw wil te doen in de boekrol is over Mij geschreven. Die rol is met Mijn Naam vervuld, Gij hebt Mij een lichaam bereid. Dan wordt er gezegd, dat staat niet in Ps.40, daar staat 'Gij hebt mijn oren doorboord'. En nu staat er Gij hebt Mij een lichaam bereid. In dit geval neem ik dan de verklaring over van Buddinham, die zegt; Hebr. 10 is niet een citaat, maar het is wat de Messias heeft gezegd toen Hij in de wereld kwam om te volbrengen wat Ps.40 had geprofeteerd. Dan kan de Messias zeggen Ik ben gekomen en moest Hij het woord oren wel veranderen in lichaam. Het ging om die totale overgave en gehoorzaamheid. En Hij had het recht om die woorden te veranderen en aan te passen. Het gaat hier om het lichaam dat bereid wordt.

Math.27:25 zegt; Zijn bloed kome over ons.....'alleen het woord 'kome' staat er niet. Er staat 'Zijn bloed over ons en over onze kinderen'. Kajafas heeft ook wel eens dingen gezegd, die hijzelf kon bevatten. Het is beter dat er een sterft dan dat het hele volk verloren gaat. Ze hebben meer geroepen dan ze wisten. Ze hebben geroepen 'zijn bloed over ons', maar wat voor 'n bloed hat Jezus? Bloed tot verzoening. Hij had geen bloed van vergelding en bloed van verzoening, geen twee soorten bloed. Dat kwam ik weer tegen bij Rebecca de Graaf, die zegt; de Heiland heeft maar één soort bloed en zo ik in mijn bijbel lees is dat ter verzoening. Dus ze hebben zonder het te weten, het verzoenend bloed over zich afgeroepen. Jesjoea heeft ook voor hen gebeden 'Vader vergeef het hun want ze weten niet wat ze doen'. Met wat de kerk ervan gemaakt heeft, zou deze uitspraak ongedaan zijn gemaakt. G'd heeft Israël lief en daar moeten we het allemaal van hebben. Ook hierin is Israël ons tot voorbeeld gegeven. Het is toch mooi dat heel veel schrift woorden op hun plaats vallen.

Wat Euripides betreft, wat dan die Alkestis betreft die haar leven geeft voor haar man Admetos, Er staat ook in Handelingen 'G'd heeft zich niet onbetuigd gelaten'. Dus het is een genade van G'd ook de Goyim af en toe een verhaal hebben waarin ze al iets van het Evangelie kunnen proeven. Je moet niet zeggen dat komt van de Grieken vandaan en dat heeft Paulus gezegd. Nee, G'd van alle tijden, die alles overziet. En dan is G'd zo lief voor al die heidenen dat Hij hen vast een paar verhalen geeft, dan ben alvast wat voorbereid. Want toen Bruce Alsen bij de bij de Motilone indianen kwam, om te kijken of hij hen het Evangelie kon brengen. Andere Amerikanen waren met hangende pootjes weggegaan. Maar Bruce, ging zich verdiepen in de cultuur van de indianen. Hij ontdekte dat ze daar een traditie hadden, en dat ze zeiden 'vroeger heeft G'd op onze paden gewandeld', maar dat zijn we kwijt. Dan gingen ze in hangmatten zitten en vertelden ze verhalen van soms wel 12 uren lang. Zodat G'd zich daarin niet onbetuigd heeft gelaten. En in Birma was er een zendeling, die had van alles geprobeerd maar hij kon de mensen niet bereiken. En op een dag kreeg hij in z'n hart 'je moet een Bijbel pakken en je moet met de Bijbel in je hand op het marktplein gaan staan. Toen

kwamen ze naar hem toe en toen zeiden ze 'dit is ons verhaal, we weten er zal ooit iemand komen met een boek van |G'd in zijn hand en die zal ons de weg wijzen. Zo zie je dat G'd zich niet onbetuigd heeft gelaten. In Hand. 17 halen ze ook de gekste dichters aan. Cleantus en Aratis. En dan zegt Paulus 'die onbekende G'd, waar je nu een altaar voor hebt, zal ik je daar iets van vertellen? Hij gaat het altaar niet omhakken, hij zegt dat hij wel wat meer kan vertellen. Hem die gij zonder het te weten vereerd, ik zal je de ondertiteling geven. De Joodse denker Philo zei ook 'Plato wist ook al het een en ander' Plato en Mozes die moeten elkaar wel verstaan hebben. Het is dus genade dat G'd heeft gesproken tot die Goyim, de heidenen.

De Messias, Ja- dat zegt Sjolem toch zo mooi. Daar zit altijd twee kanten aan. Want als je de Messiasverwachting hebt in het Jodendom, dan is dat aan de ene kant catastrofe. Er komt altijd een ramp. Alles moet eerst afgebroken worden. En aan de andere kant is het utopie. De Messias zit tussen catastrofe en utopie. In de Joodse traditie krijg je dan langzamerhand dan wel dat ze zeggen 'eerst krijg je de Messiaanse tijden' en daarna krijg je de Olam Haba, de toekomstige wereld. En dan is er nog een tekst die zegt 'in de voetstappen van de Messias dan wordt het allemaal ellendig. Soms is er dan een tijd dat het steeds donkerder wordt. En dan dat aangrijpende beeld 'weet je waar je de Messias kunt vinden', in de poort van Rome. Daar zit hij tussen de melaatsen en de melaatsen verwisselen hun verband, maar de Messias doet maar steeds één verband tegelijk, want Hij moet paraat zijn als \hij geroepen wordt. En er is zelfs een Joodse tekst die zegt; weet je wanneer de Messias komt, als de tranen van Ezau gedroogd worden. Dus dat beeld van 'als de Messias komt, dan is de hele wereld kant en klaar' daar zitten zoveel schakeringen in. Er staat ook 'de Messias zal de stammen van Israël verzamelen'. Dan gaat Hij dus ook de ballingschap in. Dan gaat Hij zijn leven uitgieten in de dood.

En dan die wonderlijke tekst Zach.12:10 '*dan zullen zij een rouwklacht aanheffen, als over een enige*' Letterlijk staat er '*Zij zullen schouwen naar Mij die zij doorstoken hebben.* Dat zegt G'd over Zichzelf. De Messias is het hart van G'd. Markward zegt; als je kijkt naar de G'd van Israël, en door de eeuwen heen ook de G'd die Zijn tranen heeft, de G'd die zucht onder Zijn volk. Er is een Midrasj die zegt; elke avond als het donker wordt, zijn er drie nachtwake en in elke nachtwake huilt G'd. De Talmoed zegt, Hij koert als een duif en brult als een leeuw. En als er dan bidders zijn die zeggen 'hoe gelukkig is de Eeuwige' dan zegt G'd "over wie hebben ze het? Denk aan die Koning wiens kinderen zijn weggevoerd. En dat zegt Adonai, die Koning dat ben Ik. De rabbijnen zeggen 'de Eeuwige Hij sluimert niet en Hij slaapt niet'. Dat komt door die slapeloze nachten. Net als Ahasveros, die kon ook niet slapen en dan zegt hij 'haal de Kronieken' en lees eens wat voor. De G'd van Israël die vanuit zijn hart leeft en vanuit zijn hart denkt, die zo begaan is en de mensen niet kan vergeten, die niet exclusief maar inclusief denkt. Markward zegt 'Hij is een open G'd' Hij is open voor Zijn volk, voor de heidenen, voor iedereen. (1.11.04) Dat verbond (dat zegt Werblowsky ook) daar moet je wel op letten, daar worden zaken op een verkeerde manier tegenover elkaar gezet. Israël verwacht de zaligheid, of het heil van de wet, maar dat klopt helemaal niet. Israël heeft nooit de Tora gezien als heilsweg/ heilswet. Ze hadden het verbond met G'd en ze hadden de liefde van Hem. Ze worden eerst verlost uit Egypte, dan gaat het door de rode zee of liever gezegd door de Rietzee, en dan komen ze onder het juk van het Koninkrijk. Hierna lopen ze naar de Berg Sinai en dan komen ze onder het juk van Tora. Maar dat is de bruiloft 'Sjawoe'ot. Dan is daar de vreugde van de Tora! Markward zegt; weet je wat nou zo leuk is aan die Tora, dat zijn 613 geboden, wij denken dat de wereld moet veranderen, maar nee, het zijn 613 kleine stapjes. Het zijn goddelijke kleinigheden. Het zijn verbondspartners die elkaar steeds zo nabij zijn en zo komen zowel Israël als G'd tot zichzelf. Werblowsky zegt; de Tora is voor de Joden de openbaring van G'ds liefde en genade. Studie van de Tora is voor ons

Joden studie als een studie van het sacrament. Het voornaamste sacrament is de studie van de Tora, de verbinding met G'd en met de Logos. Ik zou niet de Tora en het N.T tegenover elkaar willen stellen, maar de Tora aan de Joodse zijde, en Jezus Christus aan de andere zijde. Dit is eigenlijk het hele verhaal, of eigenlijk de inleiding. Insiders van Hem worden, dankzij dat volk Israël dat al eeuwenlang insider is. En dankzij Jesjoea die nog veel langer al insider is van voor alle eeuwen en tijden. Het gesprek vanuit G'd dat was er al in alle eeuwigheid, de Vader en de Zoon die samen gaan scheppen. G'd zegt; eerst Vader en Zoon, dan Vader en Israël en nu Vader en de Volkeren.

Klaas gaat dan eindigen met een geloofsbelijdenis, als je het hebt over Jesjoea de Messias als in een tafelgebed.

*Die naar menselijke gewoonten, met een eigen Naam genoemd wordt
En met een eigen Naam genoemd werd. Toen Hij in een ver verleden werd geboren
ver van hier. Die genoemd werd, Jesjoe, Jezus, Zoon van Jozef, Zoon van David, Zoon
van Jesse, Zoon van Juda, Zoon van Jacob, Zoon van Abram, Zoon van Adam, Zoon
van mensen. Die ook Zoon van G'd genoemd werd. Heiland, visioen van vrede, licht
der wereld, recht en leven. Levend brood en ware wijnstok. Die geliefd en onbegrepen
werd bewaard in taal en teken, als een eeuwenoud geheim. Als een wachtwoord
doorgegeven, als een vreemd vertrouwd verhaal. Die een Naam in mijn geheugen, die
de stem van mijn geweten, die mij waarheid is geworden. Hem gedenk ik hier en noem
ik, als een dode die niet dood is. Als een levende geliefde, die gekozen heeft te leven
voor de armste van de armen. Helpman, reisgenoot en broeder, van de allerminste
mensen. Die ten dage dat Hij rondging in de dorpen van zijn landstreek, mensen
aantrok en bezielde, en verzoende met elkaar. Die stijl en ongenaakbaar, niet
hooghartig als een heerser, maar in knechtgestalte leefde. Die zijn leven voor zijn
vrienden prijs gaf, door een vriend verraden. Die getergd tot op het kruis voor zijn
vijand heeft gebeden. Die van G'd en mens is verlaten is gestorven als een slaaf.
Die verstrooid is in de akker als het kleinste van de zaden. Die daar wacht een lange
winter in de stilte van de dood. Die als graan geoogst zal worden. Die als brood
gedeeld wil worden, om in mensen, mens te worden. Die verborgen in zijn G'd onze
vrede is geworden. Onze ziel tot rust gekomen, die ons groet vanuit zijn verte, die ons
aankijkt van dichtbij. Als een kind, een vriend, een ander. Hem gedenk ik hier, hem
noem ik en beveel hem bij je aan. Als je levende geliefde, als de mens die naast je is.*

Dan volgen er vragen die niet in alle gevallen goed zijn te verstaan. Wie daar belangstelling voor heeft verwijs ik naar de opname vanaf het tijdstip; 1 uur en 20 minuten, dat is direct na het bovenstaande cursief uitgesproken gedeelte.

Jochanan ben Bracha